

DE TAKEN VAN DE GEMEENTE

Vincent Ramelot, VSGB

Er wordt vaak gezegd dat de gemeente het bestuursniveau is dat het dichtst bij de mensen staat. Als we verder kijken dan dit cliché, moeten we toch vaststellen dat de gemeente taken vervult die de bevolking soms zeer concreet raken (bijvoorbeeld de aanleg van voetpaden of openbare verlichting).

Het is niet eenvoudig om een goed beeld te schetsen van de taken van een gemeente. De lokale overheid heeft immers een dubbele functie.

Primo, de gemeente is een ondergeschikt lokaal bestuur belast met de uitvoering van beslissingen genomen door andere machtsniveaus (federale overheid, gewest, gemeenschap).

Secundo, de gemeente is ook een autonome gedecentraliseerde overheid met een eigen beslissingsbevoegdheid: de gemeente kan naar eigen goeddunken initiatieven nemen als de materie niet is uitgesloten van zijn bevoegdheid door de Grondwet, een wet, decreet of ordonnantie.

De gemeente heeft met andere woorden een reeks verplichte taken die identiek zijn voor iedere Brusselse gemeente (zelfs al kan de uitvoering verschillend zijn), en facultatieve taken, eigen aan iedere gemeente. De gemeente valt onder de voogdij van het gewest¹.

Als besluit van deze korte inleiding merken we op dat gemeenten soms bewegingsvrijheid hebben bij de uitvoering van de verplichte taken (cf. *infra*), terwijl ze geen totale vrijheid hebben voor de facultatieve taken.

I. VERPLICHTE TAKEN

De gemeente heeft de volgende verplichte taken: organisatie en cofinanciering van het OCMW, organisatie van gemeentelijk basisonderwijs, bijhouden van de registers van de burgerlijke stand, ordehandhaving, onderhoud van gemeentewegen, enz.² In dit overzicht bespreken we enkele taken.

I.1. Ordehandhaving

De algemene bestuurlijke politie is het geheel van machten die krachtens de wet zijn toegekend aan de bestuurlijke overheden om beperkingen op de rechten en vrijheden van individuen in te stellen om de openbare orde te kunnen garanderen. Dit is een voornamelijk preventieve politiebevoegdheid, die wordt uitgeoefend op verschillende manieren (cf. *infra*).

1) Definitie van de algemene bestuurlijke politie

¹ <http://www.crisp.be/wallonie/fr/pouvoirs/communes.html>

² <http://www.crisp.be/wallonie/fr/pouvoirs/communes.html>

De algemene bestuurlijke politie heeft als doel het behoud (of het herstel) van de openbare orde, gedefinieerd als de openbare veiligheid, rust, salubriteit en netheid (art. 135, § 2, lid 2 van de Nieuwe Gemeentewet (NGW)). De gemeenten hebben hier een hoofdverantwoordelijkheid. De openbare orde waarvan sprake is uitsluitend van materiële aard; in de regel is het niet mogelijk om inbreuken op de morele orde te reglementeren, dit kan enkel ten bijkomstige titel of in bepaalde gevallen (bijvoorbeeld: artikel 121 NGW, aannahme van aanvullende reglementen inzake prostitutie).

De verstoring of dreiging op verstoring moet openbaar zijn. Dit betekent niet dat deze moet gebeuren op de openbare weg; een gemeente kan ook tussenkomen als de verstoring wordt geconcretiseerd of als er gevolgen zijn op de openbare weg of in voor het publiek toegankelijke plaatsen.

2) Uitvoering

De algemene bestuurlijke politie valt onder de exclusieve bevoegdheid van de gemeentebesturen.

Deze bestaat uit een “normatief” en “individueel” luik:

- het normatieve luik bevat de politieverordeningen³ aangenomen door de gemeenteraad (of in bepaalde gevallen door de burgemeester⁴); de gemeente heeft de bevoegdheid om algemene en abstracte gedragsregels aan te nemen, met verplichte gedragingen zoals geboden en verboden, die inbreuken op de openbare orde moeten voorkomen en die strafrechterlijk of administratief gesanctioneerd worden;
- het individuele of punctuele luik, de politiebesluiten aangenomen door de burgemeester (en in bepaalde gevallen door het college, zoals de politie over de vertoningen⁵), om een openbare ordeverstoring geïndividualiseerd in de tijd en ruimte te voorkomen of te doen ophouden; het gaat niet om een sanctie; het beoogde feit moet op zichzelf trouwens geen inbreuk vormen op een wet of een politieverordening, maar enkel een inbreuk (of dreiging op inbreuk) zijn op de openbare veiligheid, salubriteit, netheid of rust; de burgemeester past hier geen bijzondere verordening toe, maar haalt zijn bevoegdheid rechtstreeks uit de Nieuwe Gemeentewet (art. 133, lid 2 en 135, §2, lid 2, NGW⁶).

Het politiebesluit kan ambtshalve maatregelen inhouden, die soms zeer streng kunnen zijn; voor een ongezond of gevaarlijk gebouw kan het besluit maatregelen opleggen gaande van een eenvoudig bevel om sanerings- of verstevigingswerken uit te voeren, tot een bevel tot het ontruimen van het gebouw, met een verbod om het pand te betreden of er te verblijven, of zelfs een bevel tot de afbraak.

I.2. Bijhouden van de registers van de burgerlijke stand

De burgerlijke stand van personen is het deel van het burgerlijk recht dat de rechtspersoon van de burger bepaalt en dat zijn relaties regelt binnen het gezin en de samenleving⁷. Op administratief vlak is de burgerlijke stand een gedecentraliseerde dienst van het ministerie van Justitie binnen het gemeentebestuur. “Gedecentraliseerd” wil zeggen dat de gemeente geen enkele beoordelingsbevoegdheid heeft over de burgerlijke stand van personen of over akten die zij moet afleveren. De gemeente voert enkel de reglementering van de federale overheid uit⁸.

³ Ook politiereglementen genoemd.

⁴ Cf. art. 134 NGW.

⁵ Cf. art. 130 NGW.

⁶ Cf. art. 134ter en 134^{quater} NGW.

⁷ L. HALLEUX-PETIT, “Etat civil. Généralités”, Vanden Broele, Brugge, 3e uitgave., 2001, pag. 1.

⁸ Dit neemt niet weg dat de gemeente door middel van een verordening – en dus in het kader van de decentralisatie – beslissingen kan nemen over de huurprijs van zalen bij huwelijken of andere praktische modaliteiten die van gemeentelijk belang zijn en die *sensu stricto* niet behoren tot de bevoegdheid van de burgerlijke stand.

De burgerlijke stand behandelt de volgende materies: geboorten, huwelijken, overlijdens, adopties en wijzigingen, erkenningen of verklaringen van nationaliteit.

Bij het uitoefenen van deze bevoegdheden vertrouwt de NGW aan het college van burgemeester en schepenen de taak toe om registers van de burgerlijke stand bij te houden (art. 125 NGW); de burgemeester of de gemachtigde schepenen worden officier van de burgerlijke stand genoemd (art. 132 NGW). Deze officier levert de akten van de burgerlijke stand af en voert de nodige handelingen uit. Het college ziet toe op de algemene uitvoering van deze taak.

Het college van burgemeester en schepenen, door middel van de dienst burgerlijke stand, levert de volgende documenten van de burgerlijke stand af:

- uittreksels van de geboorteakte;
- uittreksels van de huwelijksakte;
- uittreksels van de scheidingsakte;
- uittreksels van de overlijdensakte;
- akten van erkenning of wijziging van nationaliteit.

Daarnaast levert de dienst afschriften of uittreksels af van akten en nationaliteitsattesten, levensbewijzen en paspoorten.

De officier van de burgerlijke stand handelt eveneens in bepaalde gevallen “in naam van de wet”:

1. hij voltrekt huwelijken uit;
2. hij stelt overlijdens vast.

In andere gevallen speelt hij slechts een passieve rol en beperkt hij zich tot het akte nemen, ontvangen, lezen, uitreiken, ... van akten van erkenning. Er wordt gezegd dat hij handelt “volgens de wet”⁹.

I.3. Bijhouden van bevolkingsregisters

Het doel van de bevolkingsregisters is het opstellen van een volledige lijst van de bewoners in de gemeente.

Op administratief vlak vormt de bevolkingsdienst een gedecentraliseerde dienst van de FOD Binnenlandse Zaken binnen het gemeentebestuur. De gemeente heeft dus geen enkele beoordelingsbevoegdheid over deze materie of de informatie die ze moet verzamelen of meedelen. De dienst handelt als uitvoerder van de federale overheid.

Iedere gemeente moet een bevolkingsregister en een vreemdelingenregister bijhouden. In deze registers worden personen ingeschreven die hun hoofdverblijfplaats hebben op het grondgebied van de gemeente (idem voor vreemdelingen – die uiteraard legaal op het grondgebied verblijven). Het gaat om alfabetische fiches van alle meerderjarige en minderjarige inwoners, al dan niet van Belgische nationaliteit, die niet zijn vrijgesteld van deze registratieplicht¹⁰, die hun hoofdverblijfplaats hebben op het grondgebied van de gemeente en daar aanwezig of tijdelijk afwezig zijn.

De registers bevatten onder meer de volgende informatie: naam en voornamen, geslacht, geboorteplaats en -datum, hoofdverblijfplaats, eventueel adres waar de betrokkene tijdelijk verblijft, nationaliteit, eventueel statuut van vluchteling of staatloze, afstamming, burgerlijke stand, enz.

De verantwoordelijken voor het houden van de bevolkingsregisters zijn de gemeenteraad (die via een reglement de modaliteiten vaststelt voor het onderzoek van woonplaats)¹¹, het college van

⁹ L. HALLEUX-PETIT, *op. cit.*, pag. 17.

¹⁰ Internationale ambtenaren zijn hiervan bijvoorbeeld vrijgesteld.

¹¹ Koninklijk Besluit van 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, art. 10.

burgemeester en schepenen (dat bevoegd is voor het bijhouden van registers)¹², de gemeenteambtenaren en de inspectiedienst van de FOD Binnenlandse Zaken.

I.4. Beheer van de wegen

Het beheer van de wegen bestaat uit het onderhoud en de verbetering van de openbare weg. Het is logisch dat het beheer van wegen valt onder de bevoegdheid van ... de wegbeheerder!

Er wordt traditioneel een onderscheid gemaakt tussen de grote wegen of gewestwegen en de kleine wegen of gemeentewegen. Het gewest is verantwoordelijk voor het beheer van gewestwegen.

Het lokale niveau blijft de beheerder van de kleine wegen. Het komt wel voor dat een gewestreglementering van toepassing is op gewestwegen en bepaalde gemeentewegen (bijvoorbeeld: de ordonnantie van 5 maart 1998 betreffende de coördinatie en de organisatie van de werken op de openbare weg in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)¹³.

Het college van burgemeester en schepenen is belast met de materiële uitvoering van de handelingen die kaderen in het beheer van de weg, aangezien het wettelijk belast is met de uitvoering van de beslissingen van de raad (art. 123, 2°, NGW). Andere taken zijn de leiding van de gemeentewerken (art. 123, 5°), de vaststelling van de rooilijnen van de weg (art. 123, 6°) en het doen onderhouden van buurtwegen en waterlopen (art. 123, 11°).

I.5. Basisonderwijs

De gemeente is een inrichtende macht van het onderwijs, een overheid die onderwijs organiseert. Het gemeentelijk onderwijsnet is een volwaardig en gesubsidieerd net; de subsidiërende en wetgevende macht is de gemeenschap.

De gemeenteraad heeft een grote autonomie bij het uitwerken en organiseren van het onderwijsnet. Dit onderwijsnet wordt als een echte openbare dienst beschouwd¹⁴.

Het kleuter- en basisonderwijs wordt traditioneel beschouwd als een dienst van gemeentelijk belang; als bestuur dat het dichtst bij de bevolking staat, is de gemeente het best geplaatst om basisonderwijs te organiseren dat dicht bij de burgers staat en is aangepast aan de maatschappelijke en economische realiteit van de burgers.

Drie belangrijke assen kenmerken het gemeentelijk onderwijsnet:

- de subsidiëring ingevolge het Schoolpact;
- de communautarisering, sinds de institutionele hervormingen van 1989;
- de concurrentie met de twee andere netten (vrij gesubsidieerd en gemeenschaps-onderwijs).

Het onderwijzend personeel in de gemeenten heeft een bijzonder statuut; het is gemeentepersoneel dat niet volledig onderworpen is aan de bepalingen van de Nieuwe Gemeentewet over het gemeentepersoneel. Naast deze bepalingen moet er eveneens rekening gehouden worden met de decretale bepalingen (administratief en bezoldigingsstatuut, benoemingen, disciplinair statuut).

I.6. Afgifte van stedenbouwkundige en milieuvergunningen

De stedenbouwkundige vergunning is een administratieve toelating om over te gaan tot de uitvoering van handelingen en werken opgesomd in het Brussels wetboek voor ruimtelijke ordening (BWRO) of in gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen (GSV) (bouwen, afbreken of verbouwen van een woning, ...).

¹² Koninklijk Besluit van 16 juli 1992 betreffende de bevolkingsregisters en het vreemdelingenregister, art. 4.

¹³ Zie het zeer volledige artikel van F. LAMBOTTE, "De verdeling van bevoegdheden inzake werven", in de Katern van de Mobiliteitsgids, 2005/03, pag. 5-11.

¹⁴ Art. 24 en 41 Grondwet.

Een zeer bondig overzicht: het college van burgemeester en schepenen kent de vergunningen toe, na een advies van de gemachtigde ambtenaar van het Gewest (in bepaalde gevallen is een positief advies van deze ambtenaar vereist); een beroep is mogelijk voor de gemachtigde ambtenaar of het stedenbouwkundig college van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en vervolgens voor de Regering. Indien de gemeente een vergunning aanvraagt, neemt de gemachtigde ambtenaar de beslissing.

De milieuvergunning is een administratieve toelating voor de uitbating, vernieuwing van de uitbating, verplaatsing, enz. van bepaalde zogenaamde “geklasseerde” installaties of activiteiten (verdeling in vier klassen in functie van de aard, gevaren en overlast die ze kunnen veroorzaken: I.A, I.B, II en III). In functie van de activiteitsklasse levert de gemeente (klasse II) of het BIM (klasse I) de vergunning af. Voor installaties van klasse III is geen vergunning nodig. Deze moeten wel gemeld worden aan het college van burgemeester en schepenen.

Een beroep is mogelijk bij het Milieucollege¹⁵ en vervolgens de Regering.

1.7. Planning

Op gewestniveau bestaat er een ontwikkelingsplan onder de naam GewOP¹⁶ waarin de ontwikkelingsdoelstellingen en -prioriteiten vastgelegd worden en ook de middelen die daarvoor gebruikt worden. Het plan heeft geen regelgevend karakter.

Elke van de 19 gemeenten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest dient een GemOP¹⁷ aan te nemen dat van toepassing is op het volledige grondgebied. Deze gemeentelijke ontwikkelingsplannen zijn gebaseerd op de richtlijnen van het GewOP en hebben dezelfde doelstellingen: het zijn planningsdocumenten, die een politieke dynamiek stimuleren waarin rekening wordt gehouden met alle ontwikkelingsaspecten in Brussel.

Het basisidee is de gemeenteraadsleden te verplichten om na te denken over de grote beheersdoelstellingen.

Net als een GewOP, legt een GemOP het volgende vast:

- 1° de *doelstellingen* en de *prioriteiten* voor ontwikkeling die opgelegd worden door de economische, sociale, culturele, ecologische en transportbehoeften;
- 2° de *middelen* die gebruikt moeten worden om deze doelstellingen en prioriteiten te behalen;
- 3° de *prioritaire* interventiezones van de gemeente;
- 4° de eventuele wijzigingen die aangebracht moeten worden in de wettelijke bepalingen.

Een GemOP wordt aangenomen door de gemeenteraad na verschillende overleggrondes (impactstudie, openbaar onderzoek, ...) en goedgekeurd door de Gewestregering. Daarop volgt een publicatie in het Belgisch Staatsblad.

II. FACULTATIEVE TAKEN

Alle andere activiteiten van de gemeenten vallen onder de facultatieve taken, in het bijzonder de organisatie van ander onderwijs dan het basisonderwijs, huisvesting, promotie van culturele activiteiten ...¹⁸

De hoeksteen van de gemeentelijke actie is het principe van de gemeentelijke autonomie: “*De uitsluitend gemeentelijke belangen worden door de gemeenteraden geregeld volgens de beginselen bij de Grondwet vastgesteld*” (art. 41 Grondwet). Dit betekent dat, om in te spelen op gemeentelijke belangen, de gemeente de mogelijkheid heeft om acties te ondernemen en beslissingen te nemen over

¹⁵ Het milieucollege bestaat uit 6 experts, benoemd door de Regering.

¹⁶ Gewestelijk ontwikkelingsplan.

¹⁷ Gemeentelijk ontwikkelingsplan.

¹⁸ <http://www.crisp.be/wallonie/fr/pouvoirs/communes.html>

de middelen voor deze acties, zonder dat deze beslissingsmacht onderhevig is aan een, zelfs impliciete, toelating.

Binnen dit kader regelt de gemeenteraad alles wat van gemeentelijk belang is (art. 117, lid 1, NGW). Dit zijn alle materies die door de gemeentelijke overheden worden beschouwd als thema's die tegemoetkomen aan de behoeften van de bevolking waarvan ze mandataris zijn¹⁹, **en** die nog niet zijn behandeld door een ander machtsniveau²⁰. Anders gezegd, indien de Staat, het Gewest of de Gemeenschap een materie reeds gereguleerd hebben, ontsnapt deze aan de bevoegdheid van de gemeente. Hieronder geven we enkele voorbeelden.

De lijst van deze materies is per definitie veranderlijk!

We hebben trouwens hierboven gezien dat in het kader van bepaalde verplichte taken, de gemeente beschikt over een bepaalde bewegingsvrijheid bij de uitoefening van deze taken. De gemeente moet bijvoorbeeld de openbare orde verzekeren, maar kan zelf kiezen om politieverordeningen aan te nemen en de inhoud en inbreuken bepalen.

II.1. Verkeer

A. Politie van het wegverkeer

Het opstellen van algemene regels voor het verkeer, de wegsignalisatie, het besturen van een voertuig op de openbare weg²¹, verkeerslichten, verkeersborden, wegmarkeringen, enz., valt onder de exclusieve bevoegdheid van de Federale Staat (gecoördineerde wetten van 16 mars 1968 betreffende de politie over het wegverkeer en het koninklijk besluit van 1 december 1975 houdende algemeen reglement op de politie van het wegverkeer en van het gebruik van de openbare weg – de Wegcode).

B. Regelgeving van de openbare wegen

Het is eenvoudig om algemene verkeersregels uit te vaardigen, maar een andere zaak om te bepalen welke regels van toepassing zijn op welke delen van de weg. Het zou een bijzonder langdradig – en weinig productief – werk zijn voor de federale wetgever, en zelfs voor de Koning, om vast te stellen welke van de duizenden wegen, pleinen, straten, enz. in ons land rijk eenrichtingsstraten zijn, met beurtelings parkeren of verboden voor vrachtwagens. Het zijn dus de gemeente en subsidiair het gewest die bevoegd zijn om aanvullende reglementen aan te nemen voor het openbare wegennet.

In theorie is een gemeente niet verplicht om aanvullende reglementen aan te nemen. Deze zijn enkel nodig voor het opleggen van verbods- of gebodsmaatregelen²². Voor de indicatieve maatregelen²³ is dit niet vereist. We zien wel niet hoe een gemeente – en vooral een verstedelijkte gemeente – het zonder regelgeving inzake parkeren, de rijrichting, enz. zou kunnen stellen. Hoewel de aanneming van aanvullende reglementen een facultatieve taak blijft van de gemeente, zijn er weinig gemeenten die dit niet doen.

a) De gemeenteraad neemt, door middel van een aanvullend reglement, maatregelen voor de inrichting en de organisatie van het verkeer op de openbare wegen.

Het aanvullend reglement kan uitsluitend van toepassing zijn op blijvende²⁴ of periodieke²⁵ situaties. Niet-permanente of periodieke situaties – tijdelijke situaties – maken het voorwerp uit van

¹⁹ A. COENEN, "L'évolution du contenu et des modes de gestion de l'intérêt communal" (deel twee), in Mouv. Comm., 1992/2, pag. 86.

²⁰ In deze zin: L-M. BATAILLE, "Pouvoirs locaux: "L'intérêt communal n'est heureusement pas défini par la Constitution", in Mouv. Comm., 2002/3, pag. 107.

²¹ Kruisen, inhalen, manoeuvres, parkeerregels, ...

²² Voorbeeld: parkeerverbod, éénrichtingsstraat, zone 30, ...

²³ Gevarenbord, richtingborden, ...

²⁴ Voorbeelden: invoeren van éénrichtingsverkeer, van een zone met beurtelings parkeren, ...

²⁵ Voorbeelden: parkeerverbod iedere zondag van 5u00 tot 13u00.

een politiebepaling (bij individuele gevallen)²⁶ of een politieverordening (als ze van toepassing zijn op alle burgers en het volledige grondgebied van de gemeente)²⁷.

b) Het gewest kan eveneens aanvullende reglementen aannemen voor wat vroeger de grote wegen werden genoemd, momenteel de gewestwegen.

c) Bevoegdheidsverdeling?

De gemeenten kunnen aanvullende reglementen aannemen voor alle wegen die hun grondgebied doorkruisen: uiteraard de gemeentewegen, maar ook de gewestwegen indien het gewest zelf geen aanvullend reglement heeft aangenomen. In de praktijk zal een gemeente, alvorens het een aanvullend reglement over een gewestweg aanneemt, de bevoegde minister interpellieren om zich te vergewissen van zijn intenties.

De gewesten kunnen op hun beurt ook aanvullende reglementen aannemen voor de eigen wegen en de kruispunten waarvan ze deel uitmaken. Deze reglementen kunnen pas aangenomen worden na advies van de gemeente en eventueel de adviescommissie.

II.2. Huisvesting

Een belangrijk punt dat onmiddellijk moet worden benadrukt, is dat het huisvestingsbeleid bijna volledig is toegekend aan het Gewest door middel van de ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse huisvestingscode. De Brusselse gemeenten hebben dus bijna geen bewegingsvrijheid meer om deze materie te reglementeren:

- geen mogelijkheid om woonvoorschriften voor woningen in te voeren;
- geen mogelijkheid om "huurvergunningen" of een ander gemeentelijk systeem te creëren;
- enz.

Gemeenten hebben wel nog enkele middelen ter beschikking om hun woningpark te verbeteren.

1. De Gewestregering kan subsidies toekennen aan gemeenten voor de aankoop van onroerende goederen of de aankoop van een erfpachtrecht (onder meer) in het kader van de revitalisering van wijken²⁸. Een gemeente die een leegstaand gebouw aankoopt buiten een zone voor revitalisering, om het te renoveren en voornamelijk te gebruiken voor huisvesting, kan een subsidie krijgen van de Brusselse regering.
2. De gemeente of het OCMW kunnen handelen via het sociaal verhuurkantoor (een sociaal verhuurkantoor handelt als tussenpersoon tussen verhuurders en gezinnen in precaire toestand of met bescheiden inkomens bij het zoeken naar een woning).

Om de erkenning te krijgen van de Regering moet de VZW onder meer een samenwerkingsovereenkomst afsluiten voor de verwezenlijking van het maatschappelijk doel met één of meer gemeenten of OCMW's op het grondgebied waarvan de meeste door het sociaal verhuurkantoor beheerde goederen gelegen zijn of op het grondgebied waar het kantoor zijn project wil ontwikkelen (art. 92, 3° van de ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse Huisvestingscode).

3. In het kader van de algemene bestuurlijke politie is de burgemeester bevoegd om een politie maatregel aan te nemen voor een gebouw dat de openbare salubriteit of veiligheid bedreigt of verstoort: opleggen van maatregelen voor de desinfectie, aanpassingswerken, tijdelijke of definitieve onbewoonbaarheid of afbraak van het gebouw. Verder moet het

²⁶ Voorbeeld: afsluiten van een weg voor het verkeer na een wegverzakking.

²⁷ Voorbeeld: verbod om gemotoriseerd voertuigen te gebruiken op het volledige grondgebied van de gemeente tijdens de autoloze dag.

²⁸ Artikel 8 van de ordonnantie van 7 oktober 1993 houdende organisatie van de herwaardering van de wijken.

eventueel uitzettingsbevel niet noodzakelijk samengaan met het aanbieden van een vervangwoning.

4. De burgemeester kan eveneens tussenkomen in het kader van de bijzondere huisvestingspolitie. De gewestelijke diensten voor woninginspectie kunnen een verslag opstellen dat bepaalt dat een woning ongezond is en niet verhuurd mag worden: dit verslag wordt naar de burgemeester gestuurd van de gemeente waar de woning gelegen is. Deze laatste moet dit verbod uitvoeren nadat alle mogelijkheden voor herhuisvesting van de desbetreffende personen zijn onderzocht (art. 13 en volgende van de ordonnantie). De burgemeester heeft dus een bevoegdheid inzake het voorwerp (uitzetting van bewoners), maar niet de middelen (termijn, mogelijkheden voor herhuisvesting, ...).
5. De burgemeester kan, op verzoek van de OCMW voorzitter, gebouwen die meer dan zes maanden leegstaan opeisen om ze te gebruiken voor huisvesting, eventueel na renovatie (art. 134bis NGW). Dit artikel is nog bijna nooit toegepast.
6. In bepaalde gevallen en omstandigheden kan een erkende vastgoedoperator (waaronder de gemeente) aan de eigenaar van een onbezette woning voorstellen om het goed in openbaar beheersrecht te nemen en het te verhuren aan een derde (art. 18 tot 22 van de ordonnantie).

Bij weigering van de eigenaar zonder ernstig motief of bij het uitblijven van een antwoord, kan de operator de eigenaar in gebreke stellen van het verhuren van zijn goed binnen een termijn die hij bepaalt (minimaal twee maanden). Na deze termijn kan de operator het goed opeisen om er het openbaar beheersrecht op uit te oefenen. Het openbaar beheersrecht is een vorm van “zachte opeising”.

II. 3. Aannee van instrumenten voor planning en stedenbouw

1. Planning

De Brusselse regering heeft in 2001 een gewestelijk bestemmingsplan (GBP) aangenomen. Dit is het referentieplan voor de ruimtelijke ordening van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De voorschriften van het GBP kunnen beperkingen inhouden inzake het gebruik van de eigendom, inclusief een bouwverbod.

Het GBP heeft echter een algemene draagwijdte. Details die niet op het niveau van het Gewest liggen, worden hierin niet geregeld. Deze zijn voorbehouden voor de bijzondere bestemmingsplannen (BBP's), met details en voorschriften voor onder meer het wegennet. De BBP's vullen de reglementaire voorschriften van het GBP aan door middel van duidelijkere of strengere reglementaire voorschriften.

De BBP's worden aangenomen door de gemeente:

1° *ofwel* op eigen initiatief,

2° *ofwel* op verzoek van en binnen de termijn opgelegd door de regering,

3° *ofwel* op verzoek van minimaal één derde van de personen die wonen in de desbetreffende perimeter.

Het BBP wordt aangenomen door de gemeenteraad. Er is steeds een openbaar onderzoek en een overleg met de desbetreffende instanties en besturen. Alvorens een BBP in werking treedt, moet het goedgekeurd zijn door het gewest, gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad en ter beschikking gesteld van het publiek in het gemeentehuis. De gemeente is niet verplicht om een BBP aan te nemen!

2. Stedenbouw

De gewestregering kan één of meerdere stedenbouwkundige gewestelijke reglementen aannemen met bepalingen die het volgende regelen:

- de salubriteit, bewaring, stevigheid en schoonheid van bouwwerken en hun omgeving, alsook hun veiligheid;
- de thermische en akoestische kwaliteit van bouwwerken;
- de instandhouding, salubriteit, veiligheid en schoonheid van wegen, de omgeving en toegang;
- de minimale bewoonbaarheidsnormen van woningen;
- enz.

De gemeente kan een gemeentelijke stedenbouwkundige verordening (GSV) aannemen. Deze vult de gewestelijke stedenbouwkundige reglementen aan (vult de lacunes op) en verduidelijkt de gewestelijke stedenbouwkundige verordeningen (artikel 91 BWRO). Deze kan de gewestelijke verordeningen niet wijzigen of afschaffen en vervangt oude gemeentelijke bouwreglementen.

De aanneming van de gemeentelijke stedenbouwkundige verordening gebeurt op initiatief van de gemeenteraad, die een project van gemeentelijke stedenbouwkundige verordening uitwerkt voor het volledige gemeentelijk grondgebied of een deel ervan. Het project wordt onderworpen aan een openbaar onderzoek, daarna is er overleg (overlegcommissie) en tot slot een goedkeuring door de gewestregering.

II.4. Sociaal-culturele activiteiten

1. Sociale activiteiten

Naast de acties van het OCMW kan de gemeente eveneens maatschappelijke acties voeren. De gemeente biedt in de eerste plaats informatie aan burgers aan over vragen inzake pensioenen, werkloosheidsuitkeringen, enz.

Andere acties zijn de huisvestingssteun, geboortepremies, promotie en preventie inzake gezondheid (vaccinatiecampagnes, ...) enz. De gemeenteraad beslist over deze acties.

De aanneming van premies of steunmaatregelen valt onder de bevoegdheid van de gemeenteraad.

2. Culturele activiteiten

Bibliotheken, culturele of sportcentra, permanente vorming, culturele animatie, enz.: heel wat mogelijkheden voor de gemeente om acties te ondernemen in het culturele domein (in de ruime zin van het woord).

De gemeente kan in de eerste plaats de infrastructuur – eventueel gecreëerd voor deze gelegenheid – ten dienste stellen van deze verschillende activiteiten (bibliotheken, sportcentrum, ...).

Een andere actiemogelijkheid is de toekenning van ondersteuning met gebouwen of materiaal aan sportieve of culturele verenigingen; bijvoorbeeld een lokaal ter beschikking stellen van verenigingen (met een dagelijkse rotatie), projectiemateriaal uitlenen, enz.

Tot slot kennen heel wat gemeenten subsidies toe aan sportieve of culturele verenigingen.

II.5. Brandveiligheid

A. Brandweerdiensten en civiele bescherming

De gemeenten mogen beschikken over een gemeentelijke of gewestelijke branddienst krachtens de wet van 31 december 1963 betreffende de civiele bescherming. Onder gewestelijke dienst wordt een “gemeentedienst” verstaan die een groep gemeenten bedient.

Het personeel van de brandweerdienst is professioneel of vrijwillig; het personeelsstatuut wordt via een gemeentelijke verordening geregeld.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de brandweerdiensten gegroepeerd op gewestniveau (via de agglomeratiebevoegdheden); er bestaan dus geen gemeentelijke brandweerdiensten meer. Hetzelfde geldt voor de civiele bescherming.

B. Diensten voor dringende medische dienstverlening

Bepaalde gemeenten zijn aangewezen als centra voor het eenvormig oproepstelsel via een koninklijk besluit; in deze gemeenten ziet het college toe op de correcte toepassing van de regelgeving.

In Brussel is het Gewest zelf aangewezen als centrum voor het eenvormig oproepstelsel.

BESLUIT:

De gemeentelijke actie kadert steeds meer en meer in een samenwerking met het Gewest. De notie van gemeentelijke autonomie – dit is een persoonlijk gevoel van de auteur – zal in de toekomst niet langer gezien moeten worden als een wens naar onafhankelijkheid, maar als een wens om zelf de samenwerkingswijzen te definiëren met de andere actoren – uiteraard het gewest, maar zeker ook de andere gemeenten.

Brussel, 15 januari 2007